

ความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอน: กรณีศึกษากลุ่มการศึกษาพัฒนาคุณภาพแวงใหญ่ อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

COLLABORATION BETWEEN LIBRARIANS AND TEACHERS: A CASE OF WANGYAI EDUCATION QUALITY
DEVELOPMENT OF PHONTONG DISTRICT, ROIET PROVINCE

พิชญญาภา อนุวงศ์¹ และ รศ.ภรณ์ ศิริโชติ²

Pitchayapa Anuwong¹ and Assoc.Prof.Poranee Sirichote²

¹สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

²สาขาวิชาสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

¹Program in Information Management Faculty of Humanities and Social Sciences,
Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

²Information and Communication Department, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

*Corresponding author: E-mail: pitchayapa_4630@hotmail.com

รับบทความ 20 พฤศจิกายน 2560 แก้ไขบทความ 2 เมษายน 2561 ตอรับบทความ 8 เมษายน 2561 เผยแพร่บทความ 15 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ เรื่องความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนกรณีศึกษา: กลุ่มการศึกษาพัฒนาคุณภาพแวงใหญ่ อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนในกลุ่มการศึกษาพัฒนาคุณภาพแวงใหญ่ อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ในกรณีจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล ซึ่งมีโรงเรียนในเขตพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 10 โรงเรียน กลุ่มประชากรในการศึกษาประกอบด้วยครูบรรณารักษ์หรือครูผู้สอนที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ จำนวน 11 คน และครูผู้สอน จำนวน 93 คน รวมทั้งสิ้น 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนตามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 2 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นเตรียมงาน และ ($\mu=2.56$) ขั้นดำเนินการงาน ($\mu=3.20$) ส่วนประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ($\mu=2.09$) ส่วนความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นเตรียมงาน ($\mu=3.04$) ขั้นดำเนินการงาน ($\mu=3.08$) และขั้นประเมินผล ($\mu=2.67$)

คำสำคัญ: ความร่วมมือ, บรรณารักษ์, ครูผู้สอน

ABSTRACT

In this survey research on collaboration between librarians and teachers: A Case of WangYai Educational Quality Development of PhonThong District, RoiEt Province. The purpose of this study was to study about the collaboration between the librarians and the teachers in the area above. This includes the stages of preparation, teaching step (operation), and evaluation. There were 10 schools that took part in this study. The research population consisted of 11 librarians and 93 teachers that were 104 people in total. A questionnaire was used as a research tool and statistics used for data analysis are frequency, percentage mean and standard deviation. The data was presented in a grid format. The research finds that the collaboration between teachers, librarians and teachers in overall is moderate according to librarian teachers' opinions and these consisted of 2 stages: preparation ($\mu=2.56$) operation ($\mu=3.20$) and evaluation ($\mu=2.09$) Lastly, the result for the collaboration between librarians and the instructor regarding to teacher's opinion is medium in all and theses including 3 stages that are preparation ($\mu=3.04$) and operation ($\mu=3.08$) and evaluation ($\mu=2.67$)

Keyword: Collaboration, Librarians, teachers

บทนำ

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นรากฐานของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางและหัวใจของโรงเรียน เป็นสถานที่ที่ทุกคนสามารถเลือกอ่านหนังสือ และค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ ได้โดยอิสระนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนซึ่งจะสร้างความพอใจและความสุขใจให้แก่ผู้รักการอ่านและค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง ห้องสมุดโรงเรียนยังช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ ทำให้ได้รับความรู้และความเพลิดเพลินอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้ห้องสมุดโรงเรียนจะต้องได้รับการจัดให้เป็นศูนย์กลางของการอ่าน ศูนย์กลางของวัสดุสิ่งพิมพ์และสื่อที่ควัสดุที่ครูและนักเรียนจะต้องเข้ามาค้นคว้า เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ห้องสมุดต้องวางโครงการจัดบริการที่ทันสมัยและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การบริการดังกล่าวมิใช่แต่เพียงการจัดหาวัสดุสิ่งพิมพ์ให้เพียงพอแก่ผู้ใช้เท่านั้นแต่ยังรวมถึงการสอนสนับสนุน ส่งเสริมความต้องการให้การศึกษาหาความรู้ การแนะนำการอ่าน และให้คำแนะนำอื่น ๆ ด้วย ห้องสมุดโรงเรียนมีความสำคัญต่อผู้เรียน เป็นแหล่งในการค้นคว้าและหาความรู้ของโรงเรียน ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการศึกษาด้วยตัวเองตามศักยภาพของแต่ละคน ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีส่วนช่วยในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การใช้ห้องสมุดเพื่อจัดการเรียนการสอนและมุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการเรียนรู้ วัฏจักรแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีนิสัยรักการอ่าน การจัดการกระบวนการเรียนรู้หรือการสอน วิธีเรียนมิใช่เน้นการสอนให้จำบทเรียน แต่เน้นความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (วราณี ฐาปนวงศ์สานติ, 2545)

บทบาทของครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยที่หมวด 4 คือแนวทางการศึกษาเป็นการปฏิรูปการศึกษาการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา โดยสาระของหมวดนี้ครอบคลุมทั้งสาระและกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดให้มีแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รวมถึง จะต้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เข้ากับผู้เรียนและชุมชนตามแนวทางการจัดการเรียนการสอน บทบาทของครู ซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรหลักในการปฏิรูปการศึกษา สามารถจะดำเนินการได้โดยตลอดเวลา โดยไม่ต้องรอคำสั่งหรือทิศทางจากกระทรวง หรือหน่วยงานต้นสังกัดแต่อย่างใด เนื่องจากสิ่งที่ปรากฏเป็นแนวทางการจัดการศึกษาอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ล้วนเป็นหลักการ ผู้ประกอบวิชาชีพครู หรือครูมืออาชีพ ได้ศึกษาเล่าเรียน และฝึกอบรมแล้วทั้งสิ้น ถ้าครูได้เริ่มต้นเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเสียแต่บัดนี้ก็จะเป็นการเรียก “ความเป็นมืออาชีพ” ของครูกลับคืนมา คุณภาพและมาตรฐานการประกอบอาชีพของครูก็จะสูงขึ้น ทำให้ครูมีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจจากสาธารณชนโดยทั่วกัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2543)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดจำเป็นต้องมีบุคลากรเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูบรรณารักษ์ และนักเรียนที่เป็นฝ่ายรับความรู้ โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์มีความร่วมมือต่อกัน ผู้บริหารจะต้องศึกษาวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหลักสูตรร่วมกับครูของโรงเรียน และศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกให้กับการสอนอย่างสูง ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การใช้ห้องสมุดเพื่อประกอบการเรียนการสอนและมีความหมายเพิ่มขึ้น การประสานงานกับบรรณารักษ์และร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการจัดเตรียมการสอน โดยศึกษาจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ขอบเขตของรายวิชาและจัดเตรียมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียน ส่วนบรรณารักษ์เป็นอีกบุคคลที่มีความสำคัญในการดำเนินงาน เพื่อให้ห้องสมุดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากทรัพยากรเป็นเพียงสิ่งที่อยู่นิ่ง ให้กลายเป็นสิ่งที่มีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดรวมไปถึงห้องสมุดมีชีวิตให้เป็นศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกในการให้บริการของโรงเรียน (ภรณ์ ศิริโชติ และคณะ, 2556)

มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการสำคัญ คือ เป็นมาตรฐานที่มุ่งพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งค้นคว้าหลักในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาและการค้นคว้าหาความรู้ โดยเน้นความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและห้องเรียน เพื่อค้นคว้าหาความรู้มุ่งเน้นนักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยที่บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน บรรณารักษ์ และนักเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับห้องสมุดโรงเรียนและสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประกอบด้วย 5 หมวดใหญ่ ได้แก่ หมวดที่ 1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร, หมวดที่ 2 มาตรฐานด้านครู, หมวดที่ 3 มาตรฐานด้านนักเรียน, หมวดที่ 4 มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ และหมวดที่ 5 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ โดยหมวดที่ 2 มาตรฐานด้านครูนั้น ครูหรือบุคลากรที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์จะต้องมีความสามารถในการบริหารงานห้องสมุด การปฏิบัติงานเทคนิค การบริการ การจัดกิจกรรม และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนแล้วครูผู้สอนจะต้อง มีความร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ในการจัดการเรียนการสอนโดยให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

แต่อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องความร่วมมือของครูบรรณารักษ์และครูสอน ผลการศึกษา พบว่าความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูสอนในการจัดการเรียนการสอนยังมีความร่วมมือกันค่อนข้างน้อย ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดหาทรัพยากรเข้าห้องสมุดการจัดบริการ การจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนการสอน และการจัดเตรียมวัสดุการเรียนการสอน (ฮาร์ดี กลินส์นอร์, 2532) และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิตยา สุขศิริสันต์ (2535) ที่พบว่าครูผู้สอนยังมีการสอนโดยใช้ห้องสมุดน้อย ความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูสอน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อยในเรื่องการจัดเตรียมหนังสือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนรวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงสุดา พิมพ์อิ่ง (2546) ที่พบว่าความร่วมมือของครูบรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเนื้อหาที่สอนโดยใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับน้อย ครูและครูบรรณารักษ์มีส่วนร่วมน้อยในการวางแผนชั้นเตรียมการสอน เนื้อหาวิชาที่สอนโดยใช้ห้องสมุด รวมถึงปัญหาการเตรียมทรัพยากรและสถานที่

จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ในการจัดการเรียนการสอนพบว่าความร่วมมือยังมีน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในทางปฏิบัติห้องสมุดโรงเรียนยังไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จากการประเมินห้องสมุดมีชีวิตในโครงการห้องสมุดมีชีวิตตามแผนปฏิบัติการการศึกษา 2557 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า สภาพห้องสมุดโรงเรียนยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และมีทรัพยากรไม่เพียงพอ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2557)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเรื่องความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูสอนในการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มการศึกษาพัฒนาคุณภาพแวงใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยศึกษาความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูสอน ตั้งแต่ขั้นเตรียมงานขึ้นดำเนินการสอนและขั้นประเมินผล ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะนำมาปรับปรุงและช่วยวางแผนพัฒนาความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูสอน เพื่อสนับสนุนให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูสอน ในกลุ่มการศึกษาพัฒนาคุณภาพแวงใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน ขึ้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ครูบรรณารักษ์หรือครูผู้สอน
ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ของ
โรงเรียนในกลุ่มการศึกษา
พัฒนาคุณภาพแวงใหญ่
อำเภอนาทอง จังหวัด
ร้อยเอ็ด

ความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูสอนในการจัดการเรียนการสอน

ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมงาน

- 1.1 ครูบรรณารักษ์และครูสอนศึกษาหลักสูตร/รายวิชาให้เข้าใจ
- 1.2 ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอน ซึ่งในบางรายวิชาอาจจะระบุจุดประสงค์ การเรียนรู้ วัตถุประสงค์ และการวัดประเมินผลในการเข้าใช้ห้องสมุด เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.3 ครูผู้สอนกำหนดเกณฑ์การประเมินผล สัดส่วนคะแนนในการจัดการเรียนการสอน
- 1.4 ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนทำความเข้าใจกับแผนการสอนดังกล่าว
- 1.5 ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนร่วมกันสำรวจสื่อหรือทรัพยากรว่าเพียงพอหรือไม่
- 1.6 ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนร่วมกันวางแผนในการจัดหาสื่อหรือทรัพยากร
- 1.7 ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนร่วมกันวางแผนกำหนดหัวข้อที่จะให้ครูบรรณารักษ์ทำหน้าที่ในการสอนหรือแนะนำการเข้าใช้ห้องสมุด รวมทั้งเรื่องสถานที่ วันและเวลา

2. ขั้นดำเนินการสอน

- 2.1 ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ทำการสอนตามแผนที่กำหนดไว้
- 2.2 ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนประสานงานในเรื่องต่าง ๆ เช่น การให้คำแนะนำ การแก้ปัญหา การตอบปัญหา เป็นต้น
- 2.3 ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนมอบหมายงานให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.4 ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนร่วมกันควบคุมนักเรียน และให้ครูบรรณารักษ์สอนในหัวข้อของการปฏิบัติในห้องสมุด หรือตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

3. ขั้นประเมินผล

- ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนร่วมกันประเมินผลในการเรียนการสอนตามที่วางแผนไว้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย
- 3) กำหนดประชากรที่จะศึกษา
- 4) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม
- 5) ทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 6) เก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ จำนวน 11 คน และครูผู้สอน จำนวน 93 คน รวมทั้งสิ้น 104 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างจากกรอบแนวคิดความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล แบบสอบถามมี 2 ชุด คือแบบสอบถามชุดที่ 1 ของครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ และแบบสอบถามชุดที่ 2 ของครูผู้สอน ซึ่งแบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการและเติมค่า

ตอนที่ 2 สภาพความร่วมมือของครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุดถึงระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด

ประสิทธิภาพของเครื่องมือ ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามชุดที่ 1 เท่ากับ .94 และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม ชุดที่ 2 เท่ากับ .91

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 โดยส่งแบบสอบถามให้ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนด้วยตนเองที่โรงเรียน ทั้ง 10 โรงเรียน และรอรับแบบสอบถามกลับทันทีในวันที่ไปแจกแบบสอบถามได้แบบสอบถามกลับคืนมา ดังนี้ แบบสอบถามชุดที่ 1 ของครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ จำนวน 11 ชุด (ร้อยละ 100) และแบบสอบถาม ชุดที่ 2 ของครูผู้สอน จำนวน 84 ชุด (ร้อยละ 90.32) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย พบว่า ครูบรรณารักษ์ จำนวน 11 คน ของ 10 โรงเรียน มีครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์เพียง 1 คน นอกนั้นเป็นครูผู้สอนที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีจากหลายสาขาวิชา ส่วนครูผู้สอนทั้ง 10 โรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 84 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากหลายสาขาวิชา ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบทำการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยที่ครูผู้สอน 1 คน สอนมากกว่า 1 รายวิชา

2. ความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนในกลุ่มการศึกษาพัฒนาคุณภาพวงแหวน อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล พบว่า ความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนตามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นเตรียมงาน ($\mu=2.56$) ขั้นดำเนินการงาน ($\mu=3.20$) และขั้นประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ($\mu=2.09$) ส่วนความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นเตรียมงาน ($\mu=3.04$) ขั้นดำเนินการงาน ($\mu = 3.08$) และขั้นประเมินผล ($\mu = 2.67$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของครูบรรณารักษ์และครูผู้สอน

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า ครูบรรณารักษ์จำนวน 11 คน ของ 10 โรงเรียนมีครูบรรณารักษ์ที่จบสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์เพียง 1 คน (ร้อยละ 9.10) นอกนั้นเป็นครูผู้สอนที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ด้วย จำนวน 10 คน (ร้อยละ 81.80) โดยที่ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์นั้นจบระดับปริญญาตรีในหลายสาขาวิชา ส่วนครูผู้สอนทั้ง 10 โรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 84 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหลายสาขาวิชา ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบทำการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยที่ครูผู้สอน 1 คน สอนมากกว่า 1 รายวิชา

จากผลการศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์หรือครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ไม่มีคุณวุฒิระดับปริญญาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ อาจจะส่งผลให้ไม่เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของครูบรรณารักษ์ และทำให้ ไม่สามารถดำเนินงานในห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนี ฤกษ์ประพุดดี (2540) ที่ศึกษาการจัดการห้องสมุดโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และสง่า พิชญุคิน (2540) ที่ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน โดยผลการศึกษาพบว่า การจัดการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ครูบรรณารักษ์ไม่มีคุณวุฒิตำบับรรณารักษศาสตร์ ส่งผลให้ครูบรรณารักษ์มีเวลาในการทำงานห้องสมุดน้อย เพราะต้องทำงานอื่น ๆ ด้วย การปฏิบัติงานห้องสมุด การจัดกิจกรรม และการให้บริการไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

2. สภาพความร่วมมือของครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนในประเด็นความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า สภาพความร่วมมือของครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนตามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ พบว่า ความร่วมมือขั้นเตรียมงาน ขั้นดำเนินการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และขั้นประเมินผลความร่วมมืออยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพความร่วมมือของครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ทั้ง 3 ขั้นตอนความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนแสดงให้เห็นว่า ไม่สอดคล้อง และไม่ปฏิบัติตามทิศทางเดียวกันในขั้นประเมินผล ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้า อาจเป็นเพราะความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอน มีความร่วมมือน้อย ทั้งในเรื่องการจัดทรัพยากรและการจัดการเรียนการสอน (ธารดี คลินสุนทร, 2532 ; นิตยา สุขศิริสันต์, 2535 และดวงสุดา พิมพ์อึ้ง, 2546) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ อภิรตี อันประเสริฐ (2554) ที่พบว่าความต้องการของครูต่อความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอน และการให้ความร่วมมือจากบรรณารักษ์แก่ครูโดยการใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ Mokhtar and Majid (2006) ที่ศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างครูและบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศสิงคโปร์ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยร่วมมือกับบรรณารักษ์ในโรงเรียน

3. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะในแบบสอบถามตอนที่ 3 ว่า โรงเรียนควรมีครูบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิตำบับรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์โดยตรง และจัดหาทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ ศิริโชติ และคณะ (2556) ที่ศึกษาการพัฒนา รูปแบบของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในเรื่องความร่วมมือขอครูบรรณารักษ์และครูผู้สอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของครูคือ ต้องการบรรณารักษ์ที่มีบทบาท ในฐานะผู้ให้คำปรึกษาด้านการสอนในระดับมาก ต้องการให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนความร่วมมือและต้องการให้บรรณารักษ์ช่วยกำหนด แนะนำแหล่งทรัพยากร หรือทรัพยากรสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

จากผลการศึกษา พบว่า ความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาคุณภาพวงใหญ่ อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูบรรณารักษ์ได้มีบทบาทและทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องกระตุ้นครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนให้ตระหนักถึงความร่วมมือ และช่วยกันพัฒนาความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปคิดหากิจกรรมหรือนวัตกรรมที่จะใช้ในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูผู้สอน และนำผลการพัฒนามาเสนอตามรูปแบบของการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ดวงสุดา พิมพ์อึ้ง. (2546). *การมีส่วนร่วมของครูบรรณารักษ์ในกระบวนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธารดี กลิ่นสุนทร. (2532). *ความร่วมมือระหว่างครูและครูบรรณารักษ์เพื่อการสอน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 12*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา สุขศิริสันต์. (2535). *การสอนโดยใช้ห้องสมุดของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล*. ปริญญาโท ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ภรณ์ ศิริโชติ และคณะ. (2556). *การพัฒนา รูปแบบของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กลุ่มการจัดการสารสนเทศและการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2543). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. เข้าถึงได้จาก www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b2-01.pdf. 7 กุมภาพันธ์ 2560.
- วันทนีย์ ฤกษ์ประพอดิตี. (2540). *การจัดการห้องสมุดโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วาณี ฐานวงค์สานติ. (2543). *การจัดและบริหารงานห้องสมุด*. กรุงเทพฯ: โสภณกรพิมพ์.
- สง่า พิชญวสิน. (2540). *แนวทางพัฒนาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2557). *รายงานโครงการห้องสมุดมีชีวิต ตามแผนปฏิบัติการ โรงเรียนปีการศึกษา 2557*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (เอกสารจัดสำเนา)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Mokhtar and Majid. (2006). An Exploratory Study of the Collaborative Relationship between Teachers and School Librarians in Singapore Primary and Secondary Schools. *Library and Information Science Research*, 28(2), 265-280.